

Asia: VN/18839/2024

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta päästöttömäksi rakennukseksi korjaus- ja muutostöissä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Talotekninen teollisuus ja kauppa ry (Talteka) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta päästöttömäksi rakennukseksi korjaus- ja muutostöissä. (VN/18839/2024).

KESKEISET HUOMIOT LUONNOKSEEN

Olemassa oleva rakennuskanta on merkittävin tekijä, kun pyritään vaikuttamaan rakennuskannan energiatehokkuuteen ja tätä kautta rakennuskannan tuottamiin hiilidioksidipäästöihin. Asetusluonnoksessa ei ole kuitenkaan arvioitu laisinkaan sen vaikutusta olemassa olevan rakennuskannan hiilidioksidipäästöihin tai edes energiansäästöön. Talteka ei pidä vaikuttavuusarvioinnin puuttuessa ja omaan arvioon perustuen uskottavana, että asetusmuutoksella saavutettaisiin todellisia vaikutuksia rakennuskannan energiatehokkuuteen tai hiilidioksidipäästöihin.

Asetuksen nimenä on rakennuksen energiatehokkuuden parantaminen päästöttömäksi. Asetusluonnoksessa ei kuitenkaan ole mitään siitä, millä tavalla se muuttaa rakennuskantaa päästöttömäksi korjaus- ja muutostöiden yhteydessä. Ehdotamme, että asetuksen nimi muutetaan vastaamaan sisältöä tältä keskeiseltä osaltaan tai, että asetukseen lisätään päästöttömyyteen liittyviä vaatimuksia.

Vaikka asetuksen soveltamisalaa onkin laajennettu koskemaan kaikkea korjaus- ja muutostöitä, määrittää RL:n 37 § asetuksen soveltamista. RL oli juuri lausuntokierroksella, jossa kysyttiin mm. sitä, pitäisikö 37:n soveltamisala sitoa luvanvaraisuuteen vai ei. Näin ollen on mahdotonta arvioida

myöskään sitä, minkä tyyppisissä korjaus- ja muutostöissä tätä asetusta tullaan soveltamaan. Taltekan kanta on, että tätä asetusta tulisi noudattaa kaikissa korjaus- ja muutostöissä riippumatta siitä, ovatko ne luvanvaraisia vai eivät. Lupakynnystä on nostettu aikaisempaa korkeammalle ja asetusluonnoksen kunnianhimoitaso on sen verran matala, että luonnoksen mukaisen asetuksen vaikuttavuus voidaan arvioida olemattomaksi.

Asetusluonnos perustuu voimassa olevaan asetukseen 4/13 ja 2/17. Nykyiset asetukset tunnetaan kentällä varsin huonosti eikä niitä juurikaan sovelleta taloteknisten järjestelmien korjaamisessa. Se, mistä tämä johtuu, ei ole tiedossa, mutta uuden asetuksen valmistelussa olisi ollut hyvä kerätä myös tietoa nykyisen asetuksen soveltamisesta ja kehitysehdotuksista sen sijaan, että on pitäydytty vain rakennusten energiatehokkuusdirektiivin minimivaatimusten toimeenpanossa. Nykyisen asetuksen soveltamisen ongelmat näkyvät esimerkiksi siinä, että korjaustöillä saatetaan huonontaa sisäilmaston laatua tai lämpimän käyttöveden laatua paitsi hankkeissa, jotka eivät vaadi lupaa, myös luvan vaativissa hankkeissa.

YKSITYISKOHTAISET HUOMIOT LUONNOKSEEN

Seuraavassa yksityiskohtaisia huomioitamme asetukseen pääosin asetuksen pykäläjärjestyksessä.

1 §

Talteka pitää hyvänä, että asetusluonnoksessa on esitetty sen koskevan kaikkea korjaus- ja muutostyötä tai käyttötarkoituksen muutosta.

On kuitenkin todettava, että juuri päättyneellä lausuntokierroksella kysyttiin kantaa seuraavaan: ”Rakentamislain 37 §:n mukaan energiatehokkuutta on parannettava rakennuksen rakentamisluvanvaraisen korjaus- ja muutostyön tai rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä, jos se on teknisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti toteutettavissa. Onko säännöksen soveltaminen syytä sitoa rakennushankkeen luvanvaraisuuteen?” Taltekan kanta on, että mielestämme säännöksen soveltamista ei ole syytä sitoa rakennushankkeen luvanvaraisuuteen, edellyttäen, että rakennushankkeen vastuukysymykset voidaan hallita.

Menettelytapana se, että lausuttava asetus saattaa muuttua toisen säädöksen muutoksen takia on vaikeasti hallittava ja lausumista sekoittava asia.

3 §, 3 MOMENTTI

Lämmitysjärjestelmällä lämmitetään myös lämmintä käyttövettä ja tehon lisäksi on huomattava, että lämpötilatason on oltava riittävän korkea esimerkiksi legionellariskin torjumiseksi. Ehdotamme, että momentin loppuun lisätään ”ja tarvittavalle lämpötilatasolle”.

5 §

Jo voimassa olevassa asetuksessa oleva luettelokohdan 4) käsite ilmastointijärjestelmän ominaissähköteho on määrittelemättä, eikä sille ole yhteisesti käytettävää määritelmää. Tämä johtaa epämääräisyyteen asetuksen soveltamisessa ja tulkitsemisessa. Ehdotamme, että vähintäänkin perustelumuihostiossa esitetään, mitä käsitteellä tarkoitetaan.

Luettelokohdan 5) vaatimus on kirjoitettu hyvin monimutkaisesti, eikä perustelumuihostiostakaan käy ilmi, mitä tällä vaatimuksella tavoitellaan. Ehdotamme, että asetustekstiä yksinkertaistetaan tässä yhteydessä niin, että säädöstä soveltava henkilö ymmärtää, mitä tarkkaan ottaen vaaditaan. Kohdan sallimien lämmöntuottolaitteiden ja lämmönjakolaitteiden yhdistelmistä oletusarvoilla laskettuna tämän kohdan mukaan kiellettyjä yhdistelmiä ei olisi lainkaan, kun lisäksi oletetaan, että käytettäessä lämmöntuottolaitteen lämpöpumppua olisi sen SFP-luku on hieman yli 2. Ehdotamme, että vaatimus asetetaan monimutkaisen esitystavan sijasta lämpöpumpun SFP-luvulle, missä tapauksessa on tarkastettava, ettei kyseistä vaatimusta ole jo asetettu muualla lainsäädännössä kuten esimerkiksi ekosuunnittelun EU-säädöksissä.

Ehdotamme nykyisen kohdan 5) sijaan kirjoitetaan tai, että listaan siihen lisätään, direktiivissä esitetty vaatimus, että olemassa oleviin rakennuksiin on asennettava itsesäätyvät laitteet ja tehtävä tarpeen mukaan vesikierron tasapainotus, kun lämmönkehittimet tai jäähdytysyksiköt vaihdetaan ja se on teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa.

Ehdotamme myös, että asetukseen lisätään vaatimus rakennuksen automaatio- ja ohjausjärjestelmän asentamisesta niissä tapauksissa, joissa direktiivi sitä velvoittaa olemassa olevien rakennusten osalta.

13 §

On hyvä, että aikaisemmin tehdyt toimenpiteet voidaan laskea hyväksi, mutta nyt kun asetusta sovelletaan luonnoksen mukaan kaikkien korjaus- ja muutostyöhön, jää epäselväksi, mitä 13 § 3:nella momentilla tarkoitetaan. ”Jos rakennushankkeeseen ryhtyvä haluaa, että hänen aiemmin toteuttamansa 9 §:n mukaiset, rakennuksen vakioidun käytön mukaista energiatehokkuutta

parantavat ****lupaa edellyttämättömät**** toimenpiteet lasketaan hyväksi, tulee ****luvan hakemisen**** yhteydessä toimittaa tarvittavat selvitykset rakennusvalvontaviranomaiselle.”

Ehdotamme, että asetustekstiä muutetaan vastaamaan sen soveltamisalaa. Lisäksi hyväksi laskemisen edellytykseksi tulisi lisätä se, että toteutetut toimenpiteet täyttävät kaikki tässä asetuksessa asetetut vaatimukset mahdollisesti tarvittavan luvan myöntämishetkellä.

HUOMIOT VALMISTELUPROSESSISTA

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi tuli voimaan 29.5.2024, josta käynnistyi kahden vuoden ajanjakso. EU:n jäsenvaltioiden on 29.5.2026 mennessä muokattava kansallista lainsäädäntöään direktiivin mukaiseksi. Suomessa tämä tarkoittaa muutoksia suurelle joukolle lakeja ja asetuksia sekä osin täysin uuden lainsäädännön kirjoittamista. Tätä työtä varten ympäristöministeriö perusti rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) toimeenpanosäädösten valmistelun laajan toimialayhteisöistä koostuvan seurantaryhmän. Seurantaryhmän alaisuuteen perustettiin kolme valmisteluryhmää, joiden kautta oli tarkoitus valmistella lainsäädäntömuutokset yhdessä alan toimijoiden kanssa, jotta muutokset toimisivat myös käytännössä ja hyväksyntä muutoksille olisi helpommin saavutettavissa.

Tämä asetusluonnos ja lausunnolla olevat kaksi muuta asetusluonnosta ovat kaikki valmisteluryhmä A:n piiriin kuuluvaa lainsäädäntöä. Ryhmä perustettiin kesällä 2024 ja valmius alkaa toimia oli elokuussa 2024. Taltekan pettymykseksi valmisteluryhmää on hyödynnetty vain nimellisesti. Ryhmä kokoontui yhden kerran 7.11.2024. Kokousta ennen ei jaettu materiaalia etukäteen ja kokouksessa esitettyä materiaalia ei saanut jakaa ryhmän jäsenten toimesta. Kommentteja otettiin sähköpostitse vastaan viikon ajan kokouksen jälkeen ja yhteydenpito ministeriön toimesta loppui tähän, kunnes kiirastorstaina 17.4. pidetyssä kansallisen seurantaryhmän kokouksessa avattiin 28.4. lausunnolle tulevien asetusten sisältöä. Tuolloinkaan mitään materiaalia ei jaettu etukäteen eikä asetusluonnoksista myöskään jälkikäteen.

Valmisteluryhmät B ja C käsittelevät muita lainsäädäntömuutoksia ja ne ovat kokoontuneet pitkin talvea ja kevättä useamman kerran, vaikka käsiteltävää materiaalia ei niin paljoa olekaan ollut.

Olisimme toivoneet, että nyt lausunnolla olevia asetuksia olisi käsitelty samaan tapaan talvella valmisteluryhmä A:n kokouksissa, mutta näitä ei järjestetty tuota yhtä kokousta lukuun ottamatta lainkaan. Tämän takia meiltä ja varmasti myös monelta muulta taholta tulee paljon kriittistä lausuttavaa, koska osa ehdotettavista muutoksista vaikuttaa erikoisilta eivätkä välttämättä liity

lainkaan direktiivin aiheuttamiin muutostarpeisiin. Ymmärrämme, että asetusten uusimisella on kiire, mutta nyt käytetty toimintatapa vain pahentaa tilannetta, koska mennyttä vuotta ei hyödynnetty asetustekstin selkeyttämiseksi ja alan toimijoiden hyväksynnän hakemiseksi. Kaikki annetut lausunnot on käsiteltävä asianmukaisesti, kiire ei voi olla tekosyy jättää lausuntokierrosten lausuntoja käsittelemättä.

Direktiivin implementoinnille on alle vuosi aikaa jäljellä. Toivomme, että tämä aika käytetään tehokkaasti hyödyntäen alan asiantuntemusta. Kun sisältö käsitellään useasta näkökulmasta jo valmisteluvaiheessa, päästään itse lausuntokierroksella helpommalla, kun asetusten sisältö ymmärretään paremmin.

Ilkka Salo

Toimitusjohtaja

Talotekninen teollisuus ja kauppa ry

Hyvärinen Juhani

Talotekninen teollisuus ja kauppa ry (Talteka) - Talteka muodostaa
Rakennusteollisuus RT ry:n talotekniikkatoimialan